

## บทวิจารณ์หนังสือ

ปกรณ์ ศิวะพรประเสริฐ<sup>1</sup>

สุวรรณา สถาอานันท์ (แปลและเขียนบทนำ). (2551).  
หลุนอืว : ขงจื๊อสนทนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย.

“หากจะกล่าวว่า เราไม่อาจเข้าใจ “ความเป็นจีน” ได้โดยไม่ศึกษา  
ปรัชญาขงจื๊อ เราก็จะกล่าวได้เช่นกันว่า เราไม่อาจเข้าใจปรัชญาขงจื๊อ  
ได้อย่างจริงจังหากไม่ศึกษาหลุนอืว” (สุวรรณา สถาอานันท์)

หลุนอืว (论语) จัดเป็นคัมภีร์พื้นฐานของสำนักปรัชญาขงจื๊อ  
เป็นคัมภีร์รวมบทสนทนาที่เหล่าศิษย์สำนักขงจื๊อได้รวบรวมขึ้น  
หลังมรณกรรมของขงจื๊อ หลุนอืวฉบับปัจจุบัน<sup>2</sup> แบ่งออกเป็น 20  
เล่ม (แต่ละเล่มแบ่งออกเป็นบทย่อยๆหลายบท<sup>3</sup>) ชื่อของแต่ละเล่ม

<sup>1</sup> อาจารย์ประจำหมวดวิชาศึกษาทั่วไป คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

<sup>2</sup> ก่อนจะเป็นหลุนอืวฉบับปัจจุบัน เคยมีการค้นพบฉบับอื่นๆมาแล้ว ซึ่งแต่ละฉบับมีการ  
แบ่งบท และมีจำนวนบทแตกต่างกันเล็กน้อย ผู้สนใจศึกษารายละเอียดได้จาก  
<http://en.wikipedia.org/wiki/Analects>

<sup>3</sup> หนังสือแปลหลุนอืวแต่ละเล่มอาจจะใช้ลักษณะนามไม่เหมือนกัน บางเล่มอาจจะแบ่งเป็น  
‘บท’ และ ‘ตอน’ ตามลำดับ ในที่นี้จะเรียกตาม สุวรรณา สถาอานันท์ คือ ‘เล่ม’ และ ‘บท’  
ตามลำดับ

เรียกตามอักษรสองหรือสามตัวแรกของบทที่หนึ่งในเล่มนั้นๆ มิได้เป็นการตั้งชื่อเล่มเพื่อสื่อความหมายแต่อย่างใด

ข้อความส่วนมากในหลุนอื๊วเป็นบันทึกการสนทนาระหว่างขงจื้อกับบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ลูกศิษย์ เจ้าเมือง ชุนนาง ผู้หลักผู้ใหญ่ นายด่าน หรือกระทั่ง คนบ้า โดยขงจื้อมีบทบาทเป็นผู้สนทนาหลักซึ่งถ่ายทอดความคิดหรือคำสอนให้กับคู่สนทนา (มีอยู่ไม่กี่บทเท่านั้นที่ผู้สนทนาหลักไม่ใช่ขงจื้อ แต่เป็นศิษย์ซึ่งภายหลังได้รับยกย่องให้เป็นอาจารย์ในสำนัก<sup>4</sup> เช่น เจิงจื่อ 曾子 กับ โหวจื่อ 有子)

เป็นที่น่าสังเกตว่าใน 20 เล่มของหลุนอื๊วนั้นมีเพียงเล่มที่ 10 เท่านั้นที่ไม่มีลักษณะเป็นบทสนทนาแต่เป็นการบรรยายถึงบุคลิกภาพการวางตัวของขงจื้อต่อบุคคล พิธีกรรม และสถานการณ์ต่างๆ ด้วยความแตกต่างทั้งในด้านรูปแบบของเนื้อหาและกลวิธีการถ่ายทอดของเล่มที่ 10 นี้เองทำให้นักวิชาการหลายท่านแบ่งหลุนอื๊วเป็น 2 ส่วน และเสนอวิธีการอ่านหลุนอื๊วแตกต่างกันออกไป

<sup>4</sup> จากบทเหล่านี้เองทำให้มีผู้สันนิษฐานว่า บางข้อความในหลุนอื๊วแต่งขึ้นจากศิษย์รุ่นหลัง (ไม่ใช่ศิษย์โดยตรง) และหลุนอื๊วฉบับปัจจุบันนี้น่าจะเกิดจากการรวบรวมข้อเขียนของศิษย์หลายรุ่น (ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาเพิ่มได้จาก Andrew Zhonghu Yan . (2011). *An Existential Reading of the Confucian Analects*. New York: Cambria Press.)

ลักษณะของตัวบทที่รวบรวมไว้ในหลุนอ้อวี่ไม่มีระบบระเบียบที่ชัดเจน ไม่ได้เรียงตามเหตุการณ์ ไม่มีการจัดหมวดหมู่เนื้อหา แม้ว่าอาจมีบางเล่มที่มีประเด็นเกาะกลุ่มกันแต่ก็ไม่สามารถอ่านร้อยเรียงเป็นเรื่องราวไปโดยตลอด ประเด็นของเนื้อหาที่กระจัดกระจายไปตามบทต่างๆ มีทั้งเรื่องสังคม การเมืองการปกครอง จารีตประเพณี วัฒนธรรม ศีลธรรม การศึกษา ตลอดจนสุนามย์

ในที่นี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงหลุนอ้อวี่ฉบับภาษาไทยเล่มหนึ่งคือ “หลุนอ้อวี่ : ขงจื๊อสนทนา” ที่แปลและเรียบเรียงโดย สุวรรณสถานานันท์ ซึ่งเป็นหนึ่งในหนังสือแปลหลุนอ้อวี่ที่มีความสมบูรณ์ในทางวิชาการอย่างมาก

ในส่วนของการแปล ผู้แปลเริ่มต้นจากฉบับแปล และใช้เกณฑ์การแบ่งบทของ เจมส์ เล็กเก็ตต์ (James Legge) ซึ่งเป็นสำนวนแปลภาษาอังกฤษอันเป็นที่นิยมในทางวิชาการสากล ทั้งนี้ ผู้แปลยังได้เทียบเคียงกับสำนวนแปลอื่นๆ อีก 4 สำนวน ซึ่งเป็นที่ยอมรับในทางวิชาการ ได้แก่ สำนวนของ ดีซี เลอ (D.C. Lau), อาร์เธอร์ แวลีย์ (Arthur Waley), รอเจอร์ เอมส์ กับ เฮนรี โรสมอนด์ (Roger T. Ames and Henry Rosemount, Jr.), และบรูคส์ กับ บรูคส์ (E. Bruce Brooks and A. Taeko Brooks) พร้อมทั้งตรวจสอบกับต้นฉบับ

<sup>5</sup> หลุนอ้อวี่ ที่แปลเป็นสำนวนต่างๆ นั้น มีการแบ่งเล่มเป็น 20 เล่มเท่ากันทุกสำนวน แต่ภายในแต่ละเล่มอาจมีการแบ่งเป็นบทย่อยๆ ต่างกันไปบ้าง การแบ่งแบบเจมส์ เล็กเก็ตต์เป็นที่นิยมในแวดวงวิชาการมากที่สุด

ภาษาจีน<sup>6</sup>กับผู้รู้ภาษาจีนหลายคน การเลือกใช้คำแปลต่างๆก็ได้ให้เหตุผลประกอบ ข้อความที่มีการแปลไปมากกว่าหนึ่งความหมายก็ได้รวบรวมอธิบายไว้ในเชิงอรรถท้ายบทโดยไม่ได้ละเลย ส่วนความบางตอนที่คลุมเครือก็แปลโดยทิ้งความไว้แก่นั้น ไม่ได้ต่อเติมโดยพลการ “หลุนอืว : ขงจื๊อสนทนา” ฉบับนี้จึงจัดได้ว่าเป็นฉบับแปลภาษาไทยที่สมบูรณ์อย่างยิ่ง

นอกจากบทแปลภาษาไทยแล้ว ในหนังสือยังมี บทนำ ที่ได้เรียบเรียงประเด็นสำคัญในหลุนอืวไว้ โดยเริ่มจากสิ่งที่ผู้อ่านควรมีพื้นฐานเพื่อง่ายต่อการแสวงหาความเป็น “ระบบ” หรือ “หนึ่งใช้เรียงร้อยสรรพสิ่ง” ในปรัชญาขงจื๊อ ด้วยการกล่าวถึงบุคลิกลักษณะและบทบาทของคู่สนทนาสำคัญที่จะพบในหลุนอืว เช่น เหยียนหุย (颜回) จื่อกั๋ง (子貢) จื่อลู่ (子路) ไฉหว่า (宰我) เป็นต้น<sup>7</sup>

จากนั้นจึงไล่เรียงประเด็นไปจาก สภาพความเสื่อมของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในระดับต่างๆที่ปรากฏอยู่ในหลุนอืว

<sup>6</sup> ภายในเล่มได้แยกต้นฉบับหลุนอืวภาษาจีน(เขียนด้วยอักษรตัวเต็ม)ไว้ด้านหลังต่างหาก ซึ่งเป็นฉบับที่มีการแบ่งบทต่างจาก เจมส์ เล็กเก็ต เล็กน้อย ผู้อ่านที่มีความรู้ภาษาจีนสามารถอ่านเทียบเคียงกันไปได้

<sup>7</sup> บุคคลเดียวกันในหลุนอืวบางครั้งอาจจะเรียกด้วยชื่อยานาม เช่น เหยียนหุย ในบางบทอาจจะเรียกว่า เหยียนหวน (颜渊) หรือ หวน (渊) หรืออย่าง จื่อกั๋ง ก็จะเรียกว่า ชื่อ (賜) เรื่องชื่อ ฉายา พร้อมประวัติของศิษย์แต่ละคนที่ปรากฏในหลุนอืวสามารถหาอ่านเพิ่มเติมได้จาก อมร ทองสุก (แปลและเรียบเรียง). (2549). *คัมภีร์หลุนอืว*. ปทุมธานี : สำนักพิมพ์ ชุนหวัด.

ทั้งระดับผู้ปกครองที่ใช้ขนบจารีต (礼 หลี่) อย่างน้อยลด ระดับสังคม โดยรวมที่ความชั่วร้ายของคนมีมากขึ้น มาตรฐานทางสังคม เปลี่ยนแปลงไป(ในทางที่เลวลง) และระดับครอบครัวที่ความ กตัญญูเหลือเพียงเปลือกนอก ในสถานการณ์เช่นนี้ คนบางกลุ่มก็เข้าร่วมฉกชิงผลประโยชน์ บางกลุ่มก็ละทิ้งหน้าที่ทางสังคม อันเป็น เหตุให้ขงจื๊อต้องนำเสนอทางออกให้กับยุคสมัย โดยหนังสือเล่มนี้ ได้จับเอาประเด็นสำคัญในปรัชญาขงจื๊อมานำเสนอ 6 ประเด็น ได้แก่

1. มนุษยธรรม (仁 เหริน) ว่าด้วยคุณสมบัติเบื้องต้นแห่ง ความเป็นมนุษย์
2. ความรัก ความเกลียด ว่าด้วยความรู้สึกที่ถูกต้องดีงาม
3. ขนบจารีต (礼 หลี่) ว่าด้วยการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ แห่งความเป็นมนุษย์
4. วิญญูชน (君子 จวินจื่อ) ว่าด้วยมนุษย์ผู้พัฒนามาดีแล้ว
5. การเดินทางกับความรู้ทางปรัชญา ว่าด้วยความเชื่อมโยง ของความรู้และอุดมการณ์
6. รัฐธรรม ว่าด้วยปรัชญาการปกครอง

และเนื้อหาส่วนสุดท้ายของบทนั้นก็จบลงด้วย คำตอบของคำถาม ที่ว่าแท้จริงแล้วขงจื๊อเป็นนักอนุรักษนิยมหรือไม่?

แม้หนังสือเล่มนี้ จะเป็นหลุนอี่วฉบับแปลที่มีความสมบูรณ์ พร้อมทั้งมีการจับประเด็นไว้ให้อย่างเป็นระบบ แต่ประเด็นที่ผู้แปลนำเสนอก็เป็นเพียงแนวความคิดส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในหลุนอี่วเท่านั้น ภูมิปัญญาอันลึกซึ้งของขงจื้อ ไม่อาจถูกจำกัดได้ด้วยคัมภีร์เพียงเล่มเดียว ปัจจุบันยังมีอีกหลายประเด็นที่ต้องการการตีความ ขยายความ และทำความเข้าใจ

ในการ“ร่วมวงสนทนา”กับหลุนอี่ว ผู้อ่านแต่ละคนสามารถเลือกพิจารณาประเด็นที่ตนสนใจ หรือ ขยายความเข้าใจของตนด้วยการอ่านฉบับแปลสำนวนอื่นๆ หรือกระทั่งการอ่านหนังสือปรัชญาจีน โบราณสำนักอื่นๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น เต้าเต๋อจิง ม่อจื๊อ เมิ่งจื๊อ หานเฟยจื๊อ แล้วผู้อ่านก็จะเข้าใจ “ความเป็นจีน” ได้มากขึ้น

เอวัง...